

JANUAR

Cirkusi sa mečkom/ Lijepo stoje plakati SK Crne Gore/ Samostalne kalfe i konjušari/ Pjenušava crnogorska opozicija/ Narod pamti sve što je obećano/ Srećan ti narod, Momire/ A ko bi drugi/ Nema sela u koje nijesi došao, uvijek nasmijan/ Zatražiti autokefalnost Džamije/ Braćo Vendi i Kroati/ Crnogorce sramote poturice i slična nekrst/ Zar treba dozvoliti da ih ustaše kolju kao jagnjad/ Armijo, mi smo tvoji/

U prvom broju "Pobjede" za 1991, zanimljiv osvrt na jugoslovenska, i naravno, crnogorska zbivanja u prethodnoj godini: "Početkom ljeta Crnom Gorom su krenuli stranački karavani sa svojim prvacima, ili, kako će se kasnije ispostaviti - cirkusi sa mečkom. U jednoj sali ih je bilo 14, jer je 40 pozajmljenih zakasnilo na autobus. "Vesele večeri" političkih zabavljača imale su puna usta barjaka, truba i dramski obrađenog trenutka, kada su punih kofera istupili... Demontiranje Jugoslavije odvijalo se pred ekonomsko-političkim premijerom Antom koji je neshvatljivom premijerskom pasivnošću i partijskim diletantizmom samo stvarao uslove temeljnije konfuzije, dajući nemjerljiv doprinos scenariju haosa... Crna Gora je dobila svoju prvu višestranačku vlast. Izvjesnost se potvrdila, platforme kritizerstva, antimišljenja i nacionalnog svrstavanja su poražene, a mnogi političari "preko noći" vratili su se odakle su krenuli - arhivu, katedri, trafici..."¹

¹ "Pobjeda", br. 9009, 31.12. 1990. i 1. i 2. 01.1991, "Do Evrope i nazad" (D.Drašković), str. 2.

Na istoj strani na kojoj je i ovaj članak, nalazi se tekst pod naslovom “Nikola je porastao”. Riječ je o dječaku N. R. čija se fotografija nalazila na plakatu pobjedničke partije - Saveza komunista Crne Gore (dječak sjedi na očevim ramenima, ogrnut jugoslovenskom zastavom). Tekst je po svom duhu tipičan primjer agitpropovskog novinarstva: “I danas, poslije izbora, skoro nedirnuti ponegdje lijepo stoje plakati SK Crne Gore sa sloganom “Godine počinju januarom”. Trobojka sa plakata tako toplo grije leđa Radovana R. i njegovog sina Nikolu. Snimak je napravio Tomislav Peternek, jugoslovenski majstor fotografije na mitingu solidarnosti sa Srbima i Crnogorcima 1988. godine u Titogradu. Tada je Nikola imao dvije i po godine.” A zatim slijedi izjava dječakovog oca: “Izuzetno mi je drago što je Savez komunista pobijedio. Član sam SK 12 godina. Ja i moja supruga vaspitavani smo u tom duhu. Moja supruga Branka, kaže Radovan, inače Srpkinja, je poljoprivredni inženjer. Sedam godina radi u Agrokombinatu “13. jul”. Svakodnevno putuje. Vjerujem u ideju komunizma. Tako vaspitavam i sina Nikolu. Želja nam je svima da se Jugoslavija održi - kaže Radovan R., poljoprivredni stručnjak iz Cetinja. Želja je Nikolinih roditelja, kojima srce grije i plakat, da se ideja jugoslovenstva održi. Nikolu vaspitavamo u duhu komunizma. To je tradicija. Radovan je poljoprivredni stručnjak u preduzeću “Trgopromet”. Uspješno sprovodi zeleni plan. Omiljen je među drugovima i poljoprivrednim proizvođačima. Zapažene rezultate zabilježilo je njegovo preduzeće. Poljoprivredi u cetinjskoj opštini trebalo bi posvetiti veću pažnju i pomoći individualnim poljoprivrednim proizvođačima. Radovan R. ne krije zadovoljstvo što će plakat SK Crne Gore, na kome je on i njegov sin, biti uokviren u njegovom domu.”²

U ovom broju “Pobjede” napravljen je i osvrt na politiku Savezne vlade: “Vladu možemo napadati zbog činjenja ili nečinjenja. Ovoj našoj je više zamjerano upravo ovo drugo. Najčešće je napadana zbog uzdržavanja od jasnog izražavanja o političkim pitanjima, manje zbog mjera, ponajviše zbog partije koju je

² Isto, “Nikola je porastao” (Đ.Mirković), str. 2.

3.

osnovala.”³ Tu je i tekst u kojemu se ukazuje na “istorijske korijene” hrvatskog separatizma i u kojemu se proglašavanje novog hrvatskog ustava (22. decembra) označava kao “republički državni udar”.⁴

Komentarisan su i prvi višestranački izbori u Crnoj Gori, odnosno, pobjeda Saveza komunista Crne Gore: “Savez komunista Crne Gore na prvim višestranačkim izborima, dobio je ogromno povjerenje crnogorskog naroda i novi moralni i politički kredit. Na njemu je da nastavi započeto i dokaže svoju savremenost. Jer, ubjedljivi mandat naroda (od 125 poslaničkih mjesta pripalo im je 83) je dokaz ogromnog povjerenja, ali i velika obaveza. Izbori su još jednom potvrdili da je Savez komunista na vrijeme izvršio kritiku svoje prakse - sopstvenom snagom i razumom.” A o strateškim opredjeljenjima novoustrojene vlasti, govorio je sekretar Predsjedništva CK SK Crne Gore - Milo Đukanović: “Povjerenje koje nam je poklonila ubjedljiva većina građana Republike, upućuje nas da svoju pažnju u potpunosti usredsredimo na rješavanje njihovih životnih problema, rekao je Đukanović uz napomenu da je vrijeme predizbornog “političkog cirkusa”, u kome je svaka partija sebi davala za pravo da tutoriše vlast, da vladajućoj partiji osporava legitimitet, a sebe nameće kao ozbiljnog i ravnopravnog partnera za dijalog, nepovratno za nama. Sada su svi provjerili svoj rejting. Naša obaveza, kategoričan je Đukanović ubuduće neće biti svakodnevno demantovanje neistina koje lansira opozicija, niti će joj se, pak, poklanjati ničim zaslužena pažnja. Pažnju treba podariti biračima - građanima Crne Gore - za čiju dobrobit Savez komunista neće štedjeti trud.” Nadalje, Đukanović je najavio da će biti izvršena korjenita reforma sistema vlasti: “Promjene u državnim organima , dakle, biće radikalne. Osnov svega je profesionalnost i kad su u pitanju vitalne funkcije sistema i politička pripadnost. Da bi konačno i mogli preuzeti odgovornost za realizaciju tih programa na ključnim mjestima realizacije politike Saveza komunista, moraju biti ljudi koji toj politici i pripadaju. Što se, pak, tiče odnosa sa drugim republikama u kojima su vlast osvojile nacionalne partije, Đukanović naglašava da će svaka

³ Isto, “Godina privremenog življenja” (V.Popović), str. 3.

⁴ Isto, “Duh fantomskog dokumenta” (N.Ivanović), str. 3.

vlast izabrana na slobodnim izborima biti uvažavana. Sa njom se ne moramo slagati ali ćemo je poštovati.” Na kraju ovog teksta Milo Đukanović predviđa: “Jugoslavija će se rekonstruisati na temelju realnih ekonomskih i političkih interesa svakog od njenih naroda. A, taj dan nije daleko.”⁵

U rubrici “Susreti, zapisi...” piše se o Golootočanima (članak “Dan je došao”), koji su konačno dočekali “svoj dan”. Oni, kako se navodi, nijesu više spisak, brojevi, banda: “Golootočani su se počeli okupljati, zbijati redove. Ali ovoga puta ne da bi lakše podnosili muke i bol, nego da progovore. Riječ im je dao oktobarsko-januarski demokratski talas, govor im je vratila sadašnja vlast...”⁶ Tu je i razgovor za parohom kotorskim, Momčilom Krivokapićem, koji je u Prčnju sagradio crkvu, istovjetnu onoj Njegoševoj na Lovćenu. Kako se na početku intervjua navodi, povod za razgovor sa njim bilo je aktuelno pitanje povratka “Njegoševe zadužbine na Lovćen”. Govoreći o aktuelnim događajima, Krivokapić navodi: “Počela je ponovo da raste duša naroda Crne Gore i svega srpstva. Lovćen će početi da se uspravlja. Samar koji mu je natovaren sam će zbaciti.”⁷

U kulturnoj rubrici “Pobjede” objavljena je anketa o kulturnom događaju 1990.godine. Za većinu anketiranih to je dodjela Njegoševe nagrade Dobrici Ćosiću. Odgovarajući na postavljeno pitanje, dr D.Dragović, prorektor Univerziteta “Veljko Vlahović”, bio je posebno konkretan: “Istakao bih nekoliko događaja: - Značajnije prožimanje duhovnih veza između Crne Gore i Srbije; - dodjela Njegoševe nagrade Dobrici Ćosiću; - aktivnosti Nikole Petrovića-Njegoša da se na Cetinju organizuje međunarodni likovni bijenale; - inicijative oko Njegoševog Mauzoleja, ali ne one koje hoće da od Lovćena naprave dvogrbu kamilu; - Ustoličenje Mitropolita crnogorsko-primorskog...”⁸

⁵ Isto, “Iskušanja tek dolaze” (D.Garić), str. 5.

⁶ Isto, “Dan je došao” (D.Bošković), str. 8.

⁷ Isto, “Sveta iskra nije ugašena” (V.Gavrilović), str. 9.

⁸ Isto, str. 14.

5.

Početakom januara 1991.godine jedno od najaktuelnijih pitanja bilo je ono o sudbini odnosno o budućnosti Jugoslavije. Novinar "Pobjede" u opširnom komentaru pokušava odgovoriti na pitanje: "Kuda ide Jugoslavija?". Njegovo mišljenje je da Jugoslavija ide u (ne)izvjesnost: "Dok se Evropa polagano, ali sve sigurnije približava tzv. globalizovanom svijetu, Jugoslavija se sve ubrzanije udaljava ne samo od tog svijeta, nego i od postojanja vlastitog imena u njemu. Futurološki raspoređeni kartografi već su predočili svjetskoj javnosti nevjerovatnu mapu na kojoj naša draga domaja uopšte neće postojati početkom narednog vijeka, a neki njeni sastavni dijelovi očito se potonjih dana ove decenije doista dobrano trude kako da taj evropski futur pretvore, što skorije i što hitnije, u prezent jugoslovenske zbilje. Dojučerašnja tvorevina "bratskih naroda i narodnosti", pod pritiskom nacionalističkih strasti, produbljenih istorijskih kompleksa, državničke neživljenosti i (zlo)upotrebe pojedinih naroda, pred očima vaskolikog svijeta sve više se raspada na njene rastavne čimbenike, koji svoj put u Evropu očito rađe prihvataju kao "samostalne kalfe i konjušari" u tuđim tovarnama i konjušnicama, nego kao gospodari na vlastitoj zemlji."⁹

Početakom januara, u "Tribini" čitalaca objavljena je kolektivna čestitka Crnogoraca iz Kule Momiru Bulatoviću, lideru SK CG, povodom pobjede na izborima. U čestitki se kaže da je ova pobjeda, u stvari, pobjeda crnogorskog naroda, kao i da je crnogorski narod ukazao povjerenje Bulatoviću "radi razvijanja novih demokratskih odnosa i razvoja socijalizma u Crnoj Gori i Jugoslaviji."¹⁰ Ujedno, u "Tribini" je objavljen i apel jednog pripadnika bratstva Martinovića crnogorskim federalistima, da tradicionalno loženje badnjaka ne koriste u svoje političke svrhe: "... Na kraju poručujem gospodi federalistima da će Bajice i ove 1991.godine, na Badnji dan, u 15.30 časova, prema starom običaju, donijeti i naložiti badnjak u Cetinjskom manastiru i očuvati svijetlu tradiciju i amanet naših predaka. Istovremeno poručujem onima koji olako i drsko posežu za ovom našom svetinjom a koji na to imaju najmanje pravo, da se klone

⁹ "Pobjeda", br. 9010, 03.01.1991, "Put u (ne)izvjesnost" (M.Tripković), str. 4.

¹⁰ "Pobjeda", br. 9011, 04.01.1991, str. 2.

6.

našeg bratstva, da ne unose sjeme razdora, zabadaju trn u zdravu nogu, i našu slavnu prošlost ne koriste za svoje nebulozne ciljeve.”¹¹

Nakon prvih parlamentarnih izbora (decembar 1990) održana je i prva konferencija za štampu jedne opozicione partije. Bila je to konferencija za štampu Narodne stranke: “Prof. dr Novak Kilibarda je nakon konstatacije da nema ozbiljnijih primjedbi na regularnost izbora (ostavljajući pritom, kako je rekao, po strani razne psihološke pritiske) naglasio da on lično ne želi da vjeruje da je crnogorski narod glasao za komuniste, jer je “dovoljno pametan da mu komunisti nijesu donijeli dovoljno dobra”, već da se na izborima glasalo “za dva mlada čovjeka, koji su u januarskim događajima pobrali toliko simpatija, pa im crnogorski narod i dalje gleda kroz prste što su komunisti”... Kilibarda je primjetio i da osjeća sve više neku jugoslovensku popustljivost pobjedničkih partija prema slovenačkim i hrvatskim zahtjevima, nekakvo komunističko kompromiserstvo. Čuje se da se u ulcinjskoj Skupštini dvojezički govori - albanski pa srpski, istakao je dr Kilibarda, uz napomenu da toga ne bi bilo da je Narodna stranka pobijedila, iako bi u tom slučaju Albanci imali sva prava po dokumentima Ujedinjenih nacija.” Narodna stranka je istakla zahtjev i da se Božić proglasi državnim praznikom, a Savindan i Vidovdan školskim praznicima.¹²

U narednom broju lista, djelovanjem i stavovima crnogorske opozicije pozabavio se komentator “Pobjede” : “...Ono što više zabrinjava jeste da pjenušava crnogorska opozicija u postizbornom periodu nastavlja svoj način šampanjca - politički kontinuitet imena, dakle, traje koliko i šampanjska pjena. Energično odbijanje bilo kakvog konstruktivnog učešća u vlasti uvodi kategoriju loše namjere kojom se u politici skriva pravo lice i pravi cilj. Drugim riječima, ako oni koji su nudili 1500 maraka plate i 70 hiljada zaposlenih sada svoju pamet i ruke drže u džepovima, onda se sasvim

¹¹ Isto, “Na rodu nam je zakletva (V.Martinović), str. 2.

¹² “Pobjeda”, br. 9012, 05.01.1991, “Stranačko prigovaranje” (D.Garić), str. 6.

7.

jasno njihove velike predizborne riječi razgolićuju i postaju ime lične vlasti a ne proklamovanog narodnog usrećenja.”¹³

U istom broju “Pobjede” “donosi se viđenje” (!) nekolicine poznatih ličnosti naše nauke “o tome kakva je sudbina Lovćena i Njegoševe kapele”. Potrebu da se razgovara o ovom pitanju, novinar “Pobjede” je obrazložio na sljedeći način: “Zahtjev kulturne javnosti, koji se u posljednje vrijeme širi, da se Njegoševa crkva vrati na Lovćen, biva sve aktuelniji. Obećanje, dato svojevremeno, da će se Njegoševa zadužbina poslije uklanjanja sa Jezerskog vrha sagraditi na drugom mjestu - do danas nije ostvareno. Istina, kamenje od kojeg je bila sagrađena Njegoševa zadužbina, smješteno je prije mnogo godina, na Ivanovim koritima, pri čemu je svaki kamen bio numerisan. I danas se, djelimično, tamo nalazi, jer je u međuvremenu veliki dio razoren. Mnogi umni ljudi suprotstavili su se pomjeranju Njegoševe zadužbine. Smatraju da je ona srasla sa kršem i da je njenim pomjeranjem učinjena velika nepravda i prema Vladi i prema istoriji.” Stav da je kapelu neophodno vratiti na Lovćen, a Meštovićeve spomenik “smjestiti na prikladno mjesto” (N.Kilibarda), podržavaju N. Kilibarda, M. Mojašević, P. Ivić, B. Ćirić, R. Petrović, M. Bulatović. Naslov ankete - “Kamenje je krenulo”¹⁴

A početkom januara u Bijelom Polju se desio incident zbog nošenja stranačko-nacionalne zastave: “Mnoga i raznovrsna reagovanja izazvala je svadbena kolona koja je prošlog vikenda prošla Bijelim Poljem, okićena zastavom Jugoslavije, ali i drugom zelenobijelom sa polumjesecom - zastavom Stranke demokratske akcije. Tim povodom oglasio se bjelopoljski Centar bezbjednosti čiji su radnici zaustavili svadbenu kolonu i naredili da se zastava SDA ukloni - Povodom ovakvih i sličnih slučajeva nezakonitog nošenja stranačkih zastava i drugih znamenja, upozoravamo građane da će naši radnici preduzimati sve Zakonom

¹³ “Pobjeda”, br. 9013, 06.01.1991, “Ime vlasti” (D.Drašković), str. 3.

¹⁴ “Pobjeda”, br. 9013, 06.01.1991, “Kamenje je krenulo” (V.Gavrilović), str. 7;
i “Pobjeda”, br. 9020, 13.01.1991, str. 9.

8.

predviđene mjere. Zastave će biti oduzete, a protiv onih koji ih nose biće podnesene krivične prijave.”¹⁵

U popularnoj “Tribini” čitalaca često se objavljuju pisma građana u kojima oni pružaju podršku rukovodstvu “naroda i partije” u njihovoj borbi za demokratiju i “dobrobit naroda”, dok se u nekim pismima afirmišu određena programska načela pobjedničke partije. Tako jedan advokat sa Cetinja piše: “Na konstitutivnoj sjednici Skupštine Crne Gore od strane Momira Bulatovića čuli smo mnogo ohrabrujućih riječi. Između ostalog, najavio je i mnoge važne reforme države u kojoj će sudstvo biti profesionalno i samostalno, a organi uprave servis građana. Na putu ostvarenja tog cilj stajace velike birokratske prepreke koje se neće moći lako savladati. Za funkcije pravne države, a koje se upravo ogledaju kroz rad pravosudnih i organa uprave, biće neophodna kadrovska osvježenja sa stručnim, radnim i moralnim ljudima. Nadamo se da za sudijske i druge poslove u pravosuđu, neće biti od uticaja partijska i druga pripadnost već isključivo i jedino znanje, stručnosti, radni i moralni kvaliteti... Zato riječi Momira Bulatovića ulivaju veliki optimizam i daju nadu da će nepravda polako nestajati sa naših prostora, da će konačno početi da vlada pravo i pravna država. Narod pamti sve što je obećano. Savez komunista Crne Gore i Socijalistička partija Srbije imaju istorijsku šansu i odgovornost, i pred narodom i pred istorijom, da ukazano povjerenje iskoriste za dobrobit naroda. Njihovo isticanje da su partije naroda i svakog građanina pojedinačno biće uskoro potvrđeno ili negirano. Iako pojedinci nijesu članovi tih partija imaće našu punu podršku ukoliko budu realizovali izborna obećanja.”¹⁶

U sljedećem broju “Pobjede” u “Tribini” je takođe objavljeno pismo podrške novoizabranom predsjedniku, pod naslovom: “Srećan ti narod, Momire !” Ovo zanimljivo, tipološki veoma prepoznatljivo, i nadasve optimističko pismo, u cjelini glasi: “Poštovani drugovi iz “Pobjede”, Obraćam se sa ovim pismom i molim da ga objavite. Želim da čestitam pobjedu Saveza komunista,

¹⁵ “Pobjeda”, br. 9014, 07.01.1991, “Upotreba zastave samo po Zakonu” (R.P.), str. 7.

¹⁶ Isto, “Narod obećanja pamti” (M.Vujović), str. 2.

kao i Novu 1991.godinu. U “Mozaiku 240”, emisiji Radio Crne Gore koju je vodio Darko Šuković, rekao sam prije izbora da svaki pošten građanin i Crnogorac treba da glasa za Savez komunista jer je to jedini put koji nas vodi naprijed i da drugog i pravilnijeg puta nemamo. Svaki drugi put odveo bi nas u ambis. Ta moja želja se ostvarila te stoga zahvaljujem svim građanima Crne Gore na podršci i uspjehu koji smo ostvarili. Želim da smo i ubuduće složni i jednoglasni. Svaki poštenu Crnogorac zna koga bira i to je dokazano i ovoga puta. Ostale je narod Crne Gore stavio u zapećak, na njih više ne računamo jer nam takvi nijesu ni potrebni. A sada: “Mi znamo kako !” Mi smo znali i do sada, ali smo bili bez vođe. Zbog toga smo i došli tu gdje jesmo. Sada smo izabrali dobar tim ljudi i ja im od srca čestitam i želim uspjeh da nas izvedu iz ovog haosa. A ko bi drugi nego naš voljeni Momir Bulatović sa njegovim timom i sa Crnogorcima koji su dokazali šta su i za koga su. Za Crnu Goru, za budućnost, za mir i slogu, za bolji život i izlaz iz krize, jer nam je sve to potrebno. A sada, voljeni Momire Bulatoviću, želim ti srećan narod Crne Gore, da ga vodiš pravim putem kao što si započeo, da nađeš zajednički sporazum sa ostalim republikama i sa federacijom, da se izboriš za Jugoslaviju jer nam je to jedina domovina. Na kraju želim da pozdravim drugove iz “Pobjede”, da im poželim sve najbolje i da nastave uspješno saradnju sa svojim čitaocima. Isto to želim i drugovima iz Radio-televizije Crne Gore.”¹⁷

U “Pobjedi” od 10. januara prigodnim tekstom obilježena je druga godišnjica januarskih događanja. U tekstu pod naslovom “Dan za istoriju”, između ostalog, se kaže: “Deseti januar je datum koji će ostati zapisan velikim slovima u novijoj crnogorskoj istoriji. Dan koji je već duboko urezan u pamćenje njenog naroda. Naroda koji je odlučno stupio na političku scenu odbacujući dugogodišnju birokratsku politiku otuđenog rukovodstva i otvarajući široka vrata demokratiji, procesima koji su do, ne tako davno bili nezamislivi, strani i “grešni”. Crna Gora nije više jednopartijska već demokratska država. Zato se ovaj drugi 10.januar na svojevrsan način obilježava kao praznik u srcima ovog slobodoljubivog naroda, koji umije da trpi, toleriše, prašta, ali i žestoko da vraća “udarce”... Htjeli

¹⁷ “Pobjeda”, br. 9015, 08.01.1991, “Srećan ti narod, Momire” (B.Dedić), str. 2.

mi to priznati ili ne, glavnina događaja u protekle dvije godine okretala se oko reformisanog Saveza komunista Crne Gore i njegovog mladog rukovodstva. Dok su ih nove političke partije i organizacije napadale kao partiju na vlasti, Savez komunista je vodio upornu bitku za potpunu demokratizaciju društva... Lideri SK su kazali da će jedini kriterijum za društveni status biti - rad, znanje i umijeće. Rekli su i da će se boriti za federativnu Jugoslaviju i u njoj suverenu državu Crnu Goru, koja se svoje suverenosti odriče samo u interesu funkcionisanja federacije...”¹⁸ O istom jubileju opširno je pisao i dr Ilija Vuković: “Obavljen je zadatak od istorijske važnosti. Crna Gora velika je i po takvim poduhvatima. Otjerani su samoljubivi vlastodršci - marionete antisrpske, odnosno antijugoslovenske koalicije. Sud naroda je, makar i kasno, izrekao presudu nepovrata. Vlastoljupcima i njihovoj dugoj nakaznoj vladavini.”¹⁹

Posebna pažnja u “Pobjedi” je posvećivana političkom životu barske opštine, budući da je u Baru pobjedio glavni rival Saveza komunista Crne Gore na izborima 1990. - Savez reformskih snaga. Predstavnik Saveza komunista Crne Gore u opštinskom parlamentu posebno je bio nezadovoljan zbog izbora B.Orlandića za gradonačelnika Bara: “Smatramo da bi predsjednik ovog višestranačkog parlamenta morao biti čovjek koji posjeduje kulturu, moralne kvalitete, poštenje, toleranciju i sposobnost uvažavanja drugačijeg mišljenja. Blažo Orlandić, čovjek koji je u oktobru 1988. i januaru 1989.godine podržao represiju prema crnogorskom narodu, suprotstavio se demokratskim promjenama u Crnoj Gori i doprinio pogoršanju odnosa među žiteljima barske opštine - svakako nije takav predsjednik... Izborom Blaža Orlandića, barska opština odnosno njena pobjednička partija sama sebi je zatvorila vrata saradnje u republici.”²⁰

Nasuprot ovakvim negativnim reakcijama na izbor barskog gradonačelnika, izbor Momira Bulatovića za predsjednika

¹⁸ “Pobjeda”, br. 9017. 10.01.1991, “Dan za istoriju” (D.Bošković), str. 3.

¹⁹ Isto, “Narod srušio nenarodno” (I.Vuković), str. 6.

²⁰ Isto, “Drug gospodin predsjednik” (G.Vujović/V.Božović), str. 4.

Crne Gore dočekan je, kako se to prema nekim tekstovima u “Pobjedi” može zaključiti, sa nadom i zadovoljstvom. “Tribina” čitalaca bila je “otvorena” za sve one koji su podlegli emocijama ove vrste. Tako jedan građanin iz Plužina piše: “Svaki razuman građanin i čovjek voli mir, red i život dostojan čovjeka. Ovog puta narod Crne Gore se opredjelio na izborima, znao je za koga će glasati i kome će povjeriti vlast. Narod zna ko može i hoće da bude s njim, ko želi s narodom da sarađuje i da ga vodi u bolje sutra. Kada je bilo najteže, sa narodom su bili Momir i Milo - i to narod zna. Zato, poštovani Momire Bulatoviću, neka ti bude srećno mjesto predsjednika Crne Gore. Budi ponosan što ti je narod povjerio ovu odgovornu dužnost. Okreni se narodu kao što si i do sada činio i narod će ubuduće biti sa tobom. Nema sela u koje nijesi došao, uvijek nasmijan, dobroćudan, bio si svuda dobrodošao. Zato si i najmlađi predsjednik u posljednjih 50 godina u Crnoj Gori. Želim ti puno uspjeha u radu i životu.”²¹

Reakcije čitalaca izazvali su i događaji na Cetinju povodom loženja “srpskog” i “autokefalnog” badnjaka. Naravno, u “Pobjedi” se jedino davao prostor onim građanima Crne Gore koji su smatrali da Crnogorci, shodno svom istorijskom i nacionalno biću, treba da lože onaj “srpski” badnjak: “Ako Crnogorci nijesu ono što su bili njihovi preci, a ovi su se u duši osjećali Srbima, onda bi njih morali da se odričemo. Ako bi njih morali da se odričemo ne bi imali pravo da se ponosimo Vukom, Njegošem, kraljem Nikolom i drugim znamenitim i velikim Crnogorcima. Jedan, jedva razumljivi glas tokom predizborne kampanje pohvalio vas je, Slavko Peroviću, da ste “pravi” Crnogorac, a ne od onih “izroda”. Blago vama ako vas jedva razumljivi jezici “vole i hvale”. Trebalo bi da znate - gdje vas pišu. Koliko poznajem crnogorski narod, a uvjeren sam da ga poznajem bolje od vas, znam da njemu nikakva autokefalnost ne pada na um.”²²

U istom broju “Pobjede” problemom crnogorskog identiteta pozabavio se i njen komentator: “... Još i danas se u Njegoševom parku u glavnom gradu Crne Gore može jasno pročitati

²¹ “Pobjeda”, br. 9019, 12.01.1991, “Hoćemo red i mir” (M.Lučić), str. 2.

²² “Pobjeda”, br. 9019, 12.01.1991, “Kad je badnjak isključivost” (K.Lučić), str. 2.

natpis na postamentu spomenika Onome koji nas je ne njeguškim kobasicama i sirom, nego vlastitim djelom odavno uveo u Evropu: "Ja sam Dukljanin". Da je nesrećni tvorac tog još nesrećnijeg zelenog grafita napisao "Njegoš je Dukljanin", možda bi mu neko i povjerovao. No, šalu na stranu. Nije nimalo slučajno što se pomenuti grafit upravo u vrijeme predizborne kampanje našao na Njegoševom spomeniku. Očito da je poručen iz "100 posto" crnogorske "zeleno kuhinje", koja već decenijama Crnom Gorom širi tezu o "autohtonim Crnogorcima" - Dokleatima. U beslovesnoj žudnji da dokažu drljevićevsko-štedimlijske ideje o "samobitnosti Crnogoraca", crnogorskim secesionističkim vandalima nije, eto, svetinja ni spomenik Onome po kome se danas kazuje svaki Crnogorac.... Ne samo stoga što veliki Vladika nikad i ni po čemu (ili kome) nije bio niti mogao biti Dukljanin, nego, štaviše, nikad nije ni bio "autohtoni Crnogorac". Ni po narodnom, ni po istorijskom predanju, a ni po njegovom vlastitom osjećanju i pamćenju."²³

Početakom januara aktuelna je bila i rasprava o budućnosti Jugoslavije. Predsjednik Crne Gore - Momir Bulatović je na sjednici Predsjedništva SFRJ rekao da federacija nema alternativu, ali i da svi treba da se suoče sa stvarnim stanjem stvari: "...Zamolio bih sve da se suoče sa posljedicama. Mi smo u Jugoslaviji na granici građanskog rata i treba - ako želimo, a nadam se da svi hoćemo da uložimo napore da izbjegnemo te posljedice - da vidimo šta je produkovalo takvo stanje stvari. Naravno, nijedan rat i sukob ne počinju iz racionalne sfere. Ali, pametni ljudi računaju i iracionalnu sferu koja je duboko prisutna na ovim našim prostorima... Preporučio bih da se nakon ovog našeg prvog kruga razgovora suočimo sa različitim gledištima i da svi individualno u svojim sredinama, a prije svega, sami sa sobom, procijenimo posljedice rješenja za koja se zalažemo, da bismo onda mogli kao razumni ljudi - da bježimo od ovih posljedica koje ne odgovaraju ni ovoj zemlji, ni bilo kojoj republici, niti jednom njenom građaninu."²⁴

²³ Isto, "Laž u Njegoševo ime" (M.Tripković), str. 11.

²⁴ Isto, "Federacija nema alternativu", str. 4.

Uključujući se u raspravu o budućnosti Jugoslavije i raspletu jugoslovenske krize, komentator "Pobjede" je naveo da je januara 1991. u Jugoslaviji počeo obračun između diplomatije i oružja. Oružje, kao sredstvo za ostvarivanje političkih ciljeva, po njegovom mišljenju, izabrale su Hrvatska i Slovenija. One su se, "pod plaštom demokratskih procesa", tajno naoružale, pa se, u slučaju Hrvatske, "sasvim jasno otkriva koliko je primitivnog nacionalizma i feudalnog jelačićevskog konjušarstva stalo iza "mlade hrvatske demokratije"... Stanovnici Jugoslavije su tako, sasvim jasno, saznali da će se njihova budućnost rješavati u susretima osmorice gdje, kao i u svakom nadigravanju, postoje derbi utakmice i one manje važne. Sznali su i ko će u tom balkanski nevještom nadmudrivanju stajati iza natpisa diplomatija, a ko iza table gdje piše oružje." ²⁵

U istom broju "Pobjede" njen novinar je izrazio svoje nezadovoljstvo zbog sve raširenijeg "virusa političke odanosti i podobnosti u Jugoslaviji", tvrdeći da su malobrojna glasila koja su sačuvala objektivnost u odnosu na pobjedničku vlast. Neposredan povod za ovaj osvrt bila je emisija "Kviskoteke" (kviz zagrebačke TV) u kojoj je jedna od asocijacija bila "lijepo ime Franjo". Ovakva upotreba imena hrvatskog predsjednika navela je novinara "Pobjede" da zaključi sljedeće: "Ovakvi gestovi svjedoče o nivou političke i opšte kulture, morala i duhovne slobode pojedinaca, mada govore i o klimi koja vlada u jednoj sredini gdje novinari, sudije, privrednici, prosvjetni radnici svakodnevno strahuju šta će sa njima sutra biti samo zbog toga što su "politički sumnjivi". Ozbiljna i istinski demokratski orijentisana vlast ne koristi se ovakvim metodama niti joj je stalo da svoju popularnost gradi na nekontrolisanim izlivima političke ljubavi, odanosti i idolopoklonstva." ²⁶

Po drugi put u toku mjeseca januara, "Pobjeda" je pisala o "neposlušnoj" barskoj opštinskoj Upravi. Izbor nekih čelnih ljudi ove opštine protumačen je kao potez suprotan "interesima naroda" : "... Uzalud - prostom većinom za predsjednika SO Bara

²⁵ "Pobjeda", br. 9020, 13.01.1991, "Puške ili kišobrani" (D.Drašković), str. 3.

²⁶ Isto, "Kvisko, Franjo, Antun" (Vl.M.), str. 3.

izabran je muslimansko-albansko-reformistički kandidat, drug-gospodin Orlandić. Sjednica je prešla u farsu onog momenta kada je utvrđen predlog za predsjednika opštinske vlade. Za ovo mjesto predložen je odbornik Saveza reformskih snaga Jugoslavije za Crnu Goru, prekjuče drug, juče šok, a danas gospodin Đorđe Janković, alias Đerđ Junčaj. Zapravo, kako u našoj “Tribini čitalaca” napisala jedan Baranin, Junčaj se zvao kada je polagao sudsko-advokatski ispit u Prištini. Nažalost, od samog starta je više nego jasno, da će farsa imati i onu svoju drugu stranu, ne komičnu. Da li je u pitanju pobjednički zanos protkan inatom, ili tvrdoglava sopstvenička logika koja misli samo na vlast, fotelje i potiskuje šire narodne interese i mjesto žitelja barske opštine u svemu tome u Republici ?!”²⁷

Polovinom januara u “Pobjedi” je objavljen i opširan intervju sa predsjednikom Predsjedništva SR Crne Gore Momirom Bulatovićem. U ovom intervjuu predsjednik Bulatović je najprije prokomentarisao ubjedljivu izbornu pobjedu partije čiji je predsjednik: “Povjerenje koje je dobio Savez komunista i njegovi kandidati prije svega doživljavamo kao obavezu da, ne žaleći ličnih napora i umijeća, maksimalno oživotvorimo naš izborni program i sačuvamo sebe svih iskušenja koja položaj i vlast zakonomjerno postavljaju pred pojedinca.” Bulatović je zatim iscrpno odgovarao na pitanja vezana za ekonomsku politiku, reformu državne uprave, ustavne promjene. Osvrnuo se i na crnogorsku opoziciju: “Prilično je nezahvalno ocjenjivati rad i djelovanje partija sa kojima ne nalazite programske i konkretne identičnosti. Pored toga, pretpostavljam da opozicija još boluje nedavni izborni poraz, pa je i njena osjetljivost tim veća. Ipak, svjestan svih rizika, ukazao bih na svojevrsnu ličnu razočaranost pojedinim postupcima opozicionih partija. Prije svega, tu mislim na krajnje nedemokratsko i necivilizovano ponašanje nekih opozicionih lidera u ocjenjivanju izbornih rezultata...”

Pored mišljenja o opoziciji, Bulatović je saopštio svoje mišljenje i o mitropolitu crnogorsko-primorskom Amfilohiju: “Imao sam i lično zadovoljstvo da se nakratko upoznam sa gospodinom Amfilohijem i osvjedočim da se radi o izuzetno obrazovanom, produhovljenom i

²⁷ Isto, “Ponekad kao uvijek” (V.Božović), str. 4.

racionalnom čovjeku. Dolazak, ili bolje rečeno povratak, tako umnih ljudi u Crnu Goru ne može do da obraduje svakog Crnogorca koji tradicionalno cijeni moralne i intelektualne vrijednosti. U duhovnoj sferi gospodin Amfilohije je u samom vrhu pravoslavnih mislilaca što dodatno daje na značaju mitropoliji na čijem je čelu. Istine radi, po mom mišljenju, neki njegovi izleti u politiku nijesu tako besprekorni, mada bi čudno bilo da se u ovom domenu uopšte možemo složiti.” O situaciji u Jugoslaviji predsjednik SKCG kaže: “Na žalost, za mene je sada nesumnjivo da za čelnike Slovenije i Hrvatske Jugoslavija definitivno ne postoji, te da su faktički spremni samo za razgraničavanje dosadašnjih prava i obaveza.” I za kraj intervjua - malo novinarskog laskanja: “Vi ste, izvjesno je, najpopularniji Crnogorac. Kako je zapravo, biti Momir Bulatović ?” Odgovarajući na ovo pitanje, Bulatović je bio maksimalno iskren i poetičan: “Ono što je na javnoj sceni dovoljno govori samo za sebe. Iza nje, čini mi se da postoje najmanje dva Momira Bulatovića. Jedan iz kuloarskih, zlonamjernih priča i drugi, običan čovjek sa svim ljudskim zadovoljstvima, slabostima i problemima. Prvi posjeduje najluksuznije automobile (jednog su mi prijatelja ubjeđivali da sam vlasnik posljednjeg modela “mercedesa”), živi u vili, svaki dan dobija sve veće stanove, basnoslovno se bogati, alkoholičar i ženskaroš... Njegova supruga i djeca imaju specijalan tretman, i riječju, predstavlja dvoličnog i beskrupuloznog čovjeka. Onaj pravi Momir Bulatović, pak, živi u dvosobnom stanu, vozi stari auto i ima toliko posla da je veoma rijetko od pomoći zaposlenoj supruzi. U našem stanu su česti gosti i nama potpuno nepoznati ljudi koji dođu po savjet, pomoć ili prosto da iskažu svoju podršku. Uprkos svemu, uprkos brojnim obavezama i ogromnoj odgovornosti, nedostatku odmora i igre sa mojim mališanima, lijepo je biti Momir Bulatović. Ja sam zbog toga izuzetno zahvalan svim građanima Crne Gore koji su svojom podrškom i djelovanjem doprinijeli takvom osjećanju.”²⁸

Za veoma kratko vrijeme, opštinska vlast u Baru ponovo je, po treći put u januaru, bila predmet “Pobjedinog” izvještača. Ovoga puta, novinarka “Pobjede” se najprije pozabavila načinom na koji su Reformisti osvojili vlast u Baru, tvrdeći da su im “blagu prednost” donijele predizborne “igre”, a zatim i privrženost nepravoslavnog stanovništva Bara: “Savez reformskih snaga u Baru je, na proteklim stranačkim izborima, dobio povjerenje žitelja

²⁸ “Pobjeda”, br. 9021, 14.01.1991, “Za Tuđmana i Kučana Jugoslavija ne postoji”, str. 4-5.

Mrkojevića, Šestana, Starog Bara i još nekih prigradskih naselja. Potučeni su u najbrojnijoj gradskoj mjesnoj zajednici, u Sutomoru i Crmnici - zavičaju najpoznatijih čelnika ove stranke.” Novinarka “Pobjede” se zatim pozabavila “moralnim likom” prvih ljudi barske Opštine - predsjednikom Orlandićem i opštinskim premijerom Jankovićem: “Proslavio se Orlandić rukovodeći ovom opštinom u vrijeme i nakon zemljotresa i , ruku na srce, tada je imao prilično povjerenje građana. Međutim, kada je završen period obnove i izgradnje, kada je podvučena crta i napravljena računica, oduševljenje je splasnulo. Još se otplaćuje dug za projekat “Volani” jednu od Orlandićevih najvećih zadužbina... Poznat je u Republici i šire kao član svrgnutog crnogorskog Predsjedništva. Nakon objavljivanja stenograma sa sjednice tadašnjeg rukovodstva, od oktobra do januara, saznali smo da se veoma brinuo o zdravlju i bezbjednosti tadašnjih glavara, a ni na Žutu gredu nije bio naročito gadljiv...” O “premijeru” Jankoviću, između ostalog, i sljedeće: “Mnogi Barani uglavnom ga znaju kao učesnika mnogih mitinga, a još više po sklonosti ka kafanskim veseljima koja se često završavaju pod astalima.”²⁹

U jednom od januarskih brojeva “Tribina” čitalaca bila je ponovo otvorena za stavove građana o “najaktuelnijim pitanjima”: partizansko-četnički sukob, vraćanje Kapele na Lovćen, nacionalni identitet Crnogoraca. U vezi sa “partizansko-četničkim” sporom, novinar M.Kordić odgovara istoričaru Đ.Vujoviću, a prije toga o ovom sporu u “Tribini” su, ponekad i veoma opširno, pisali: S.Đuretić, P.Šoć, Đ.Vujović, M.Bergam, J.Milačić. Kasnije se u raspravu uključuju: J.Šćekić, prof. dr R.Petrović, Odbori Treće krajiške i Četvrtle proleterske brigade. A kada je o vraćanju Njegoševe kapele riječ, dvojica čitalaca “Pobjede” tvrde: “Vraćanjem kapele mi opet postajemo onaj narod koga su opjevali domaći i strani pjesmotvorci. Opstajanjem mauzoleja na vrhu Lovćena mi postajemo narod “koji sebe objasniti ne može” jer se odričemo državnog grba i najsvetijeg groba.”³⁰

²⁹ “Pobjeda”, br. 9023, 16.01.1991, “Sami sebe zaplicemo” (G.Vujović), str. 7.

³⁰ “Pobjeda”, br. 9024, 17.01.1991, “Kapela nije što i mauzolej” (S.Pejović/Đ.Mudreša), str. 2.

U istom broju “Pobjede” tema su i “Crnogorci 100%” : “Nimalo nije prijatno baviti se temom stoprocentnog crnogorstva, te kuge, koja više ne izaziva srdžbu, pa ni gađenje. Ali izaziva dosadu, od gluparenja najopasnijih podrivača svega što je Crna Gora značila u istoriji i što još uvijek može značiti, poslije brozomora i ostalih zala koja su je razarala. Od “liberosa” i “federosa” koji bi trebalo, kako insistiraju na samobitnosti, da se nacionalno izjašnjavaju kao Lifei (Li+Fe), ili možda ponajbolje kao “mauzolejci”... Pošto su im gosti, najbrojniji, na “autokefalnoj” badnjoj večeri bili Šiptari i Muslimani, iz adekvatne im “kaste”, valja očekivati da će sljedećeg puta zajedno u Ulcinju, ili Rožajama zatražiti autokefalnost Džamije, jer i otuda treba zaštititi državu Crnu Goru... Pošto je, ipak, riječ o bivšim komunistima, januarski ih pozdravljam, uz iskreno priznanje da za njihove teme više nemam vremena ni volje. Akrepa sam sa stola udaljio u korpu.”³¹

Već na sljedećoj stranici “Pobjede”, njen komentator iznio je svoje viđenje uzroka političke krize u Jugoslaviji: “... Nijesmo daleko od tvrdnje da je stara Jugoslavija propala zbog toga što su se Srbi odrekli sebe, a ovoj se temelji ljuljaju zbog toga što su se udružili svi separatizmi u sprečavanju namjera da se Srbi više ne odriču sebe i što oni traže status u zajedničkoj domovini, kao i svi ostali narodi, uz napomenu da ne prihvataju grijeh nametnuti o vlastitoj krivici samo što su najmnogobrojniji. Takođe bi se moglo tvrditi da dva državotvorna naroda olako se ne odriču države, koja, sama po sebi, predstavlja vrijednost.”³²

U “Pobjedi” od 18.januara objavljen je i apel muslimanskih intelektualaca iz Crne Gore, pod naslovom “Nijesmo ravnopravni”. Četrdesetak muslimanskih intelektualaca iz Crne Gore zahtijeva da Muslimani budu ravnopravni učesnici dogovora o budućoj Jugoslaviji. Nakon toga, osvrću se na položaj Muslimana u Crnoj Gori nakon prvih višestranačkih izbora: “U Crnoj Gori i nakon

³¹ Isto, “Nepodnošljiva lakoća izmišljanja” (A.Višnjić), str. 2.

³² Isto, “Oružje i domoljubi”, (N. Ivanović), str. 3.

izbora vlada pseudodemokratija. Vladajuća neostaljinistička vrhuška nema spremnosti da muslimanski narod respektuje kao ravnopravni narod u Republici. Zato jasno ističemo da Muslimani nijesu ravnopravno zastupljeni u organima vlasti i drugim kulturnim i društvenim institucijama u Crnoj Gori, a to su najbolje pokazali prvi poslijeratni parlamentarni izbori u čiju se regularnost s pravom sumnja. Postojeća vlast forsira samo one pojedince koji nose muslimanska imena a koji u principu djeluju antimuslimanski. Poznato je da Muslimani u Crnoj Gori žive bez svojih kulturnih i nacionalnih institucija. Poslijeratna politika ukinula je sve institucije koje su Muslimani između dva rata njegovali - sve u cilju brže asimilacije.”³³

A sutradan, u “Pobjedi” je objavljeno i pismo dvojice akademika Momiru Bulatoviću i Milu Đukanoviću, u kojemu im poručuju da ne dozvole razbijanje Jugoslavije: “Poštovani i dragi drugovi, Pročitavši zvanične izborne rezultate za Crnu Goru, obradovala nas je visoka pobjeda komunističkih kandidata, u prvom kao i u drugom krugu glasanja, i ne manje ubjedljiva pobjeda SPS (bivšeg Saveza komunista), toliko da se iz tog raspoloženja javila ideja za ovo pismo- čestitku. Te dvije pobjede, kao i pojava brojnih spontanih, prokomunističkih i komunističkih inicijativa širom Jugoslavije, za vas dvojicu, pogotovo u ovom “pluralističkom” košmaru, znače mnogo više od novinske vijesti, vraćaju vjeru u očuvanost kolektivnog razuma, u mogućnost mirnijeg, humanijeg preokreta događaja. A to je, prema našem životnom iskustvu i znanju, odista i nezamislivo i neostvarivo bez novih, mlađih komunista, a to ste vi...”³⁴

O budućnosti Jugoslavije i prevazilaženju postojeće političke krize, razgovarali su u Beogradu i predsjednici Srbije i Crne Gore - Slobodan Milošević i Momir Bulatović. Njihov zajednički stav bio je da se očuva Jugoslavija kao “jedinствена federativna država ravnopravnih naroda”. A to, u stvari, znači: “Da o sudbini Jugoslavije mogu odlučivati samo narodi Jugoslavije koji su je kao zajedničku državu i stvorili. A Srbi i Crnogorci žele da žive zajedno, u jednoj

³³ “Pobjeda”, br. 9025, 18.01.1991, “Nijesmo ravnopravni”, str. 2.

³⁴ “Pobjeda”, br. 9026, 19.01.1991, “Ne dozvolite razbijanje Jugoslavije” (M.Savićević/ R.Vešović), str. 2.

državi, koja treba da bude organizovana kao demokratska federacija. Pri tom, oni uvažavaju pravo svakog od jugoslovenskih naroda ponaosob na samoopredjeljenje, odnosno, pravo svakog naroda da samostalno odlučuje o svojoj sudbini. Samo na osnovu ravnopravnog i jednakog korišćenja prava naroda na samoopredjeljenje može se konstituisati nova savezna jugoslovenska država, kao zajednica onih jugoslovenskih naroda koji žele da žive zajedno, u miru i slozi. Zato se postojeće administrativne granice između republika u Jugoslaviji ne mogu prihvatiti kao državne granice, jer one nikada nijesu ni bile okviri u kojima žive pojedini narodi u Jugoslaviji.”³⁵

Već spomenuti apel muslimanskih intelektualaca, objavljen u “Pobjedi” 18. januara, izazvao je brojne reakcije. Neki čitaoci su u svojim pismima tvrdili da je ovaj apel “u službi podjela”, te da su Muslimani u Crnoj Gori potpuno ravnopravni sa ostalima. Jedan čitalac se čak pita: “Čija su produžena ruka?”³⁶ Na apel je reagovao i komentator “Pobjede”: “...Poduhvat muslimanskih intelektualaca iz Crne Gore ne može se drugačije nazvati nego rđavom namjerom i pokušajem da pogoršaju ionako loše međunacionalne odnose. Ostaje zagonetka koliko je duboka veza među muslimanskim intelektualcima iz Crne Gore i njihovim bosanskohercegovačkim kolegama, potpisnicima “Rezolucije 84”. Vjerovatno neće dugo biti bez odgovora pitanje da li je možda jedan od njihovih ciljeva autonomija Sandžaka.”³⁷

Na apel je reagovalo i gotovo dvadesetak muslimanskih intelektualaca, navedenih među potpisnicima apela, tvrdeći da apel nijesu potpisali, već da je u pitanju montaža.³⁸ Jedan od njih, novinar R.Rastoder, kaže: “Ja sam, shodno svom bezrezervnom jugoslovenskog opredjeljenju, bio, ostajem i biću i dalje najodlučniji protivnik svakog uskonacionalnog identifikovanja, kao osnovnog oblika “političkog” samopotvrđivanja.”³⁹ No, nasuprot

³⁵ “Pobjeda”, br. 9026, 19.01.1991, “Jugoslavija-federacija”, str. 1.

³⁶ v. “Pobjeda”, br. 9028, str. 2; br. 9029, str. 2; 9031, str. 2; 9032, str. 2.

³⁷ “Pobjeda”, br.9032, 25.01.1991, “Rđava namjera” (V.Mićunović), str. 3.

³⁸ “Pobjeda”, br. 9028, “U pitanju je montaža”, str. 2.

³⁹ Isto, str. 2.

njima, ocjene o položaju Muslimana u Crnoj Gori, podržao je i Izvršni odbor SDA u Bijelom Polju: "... Mi, Muslimani Bijelog Polja, smo građani petog i n-tog reda. Od brojnih institucija državnih i društvenih, u Bijelom Polju nijedna ne nosi ime nekog Muslimana, a o strukturi zaposlenih da i ne govorimo, iako su od ukupnog broja stanovnika Bijelog Polja 50 odsto Muslimani. Imena su rezervisana za gospodu kalibra Marka Miljanova, kakvih danas od Kovrena do Korita ima na hiljade..."⁴⁰

U "Pobjedi" je, kako se kasnije pokazalo, bilo i nekoliko "proročkih" komentara. Jedan od njih nosi naslov "Pripreme za oluju": "... Saznanje da se u dvjema našim republikama, Sloveniji i Hrvatskoj, već mjesecima - upravo uz odobrenje tamošnjih vlasti - legalno dijeli oružje ilegalnim paravojnim formacijama, u cilju jačanja i stvaranja vlastite armije, spremne da se, koliko je sutra, uključi u međunacionalni, bratoubilački rat, samo je potcrtalo crne slutnje, da bi se jedan "brak" u koji su pojedini narodi očito ušli iz računa, mogao završiti gore nego što su i najcrnji pesimisti zamišljali... Oni koji se tako lako naoružavaju protiv sopstvenih komšija i koji s nepodnošljivom lakoćom odlučivanja žele danas da se izdvoje iz zajednice jugoslovenskih naroda morali bi napokon znati prostu činjenicu da ova zemlja nije stvorena nikakvim dekretima i pogodbama, već krvlju i žrtvovanjem pojedinih naroda, od kojih su neki unijeli u nju ne samo svoja historijska prava, nego i svoju državnost i svoju vojsku, koju su držali i onda kada pojedine od naših bratskih republika (država) nijesu imale ni svoje ime...Prije nego što vlastite narode još jednom pozovete na "oluju", dobro bi bilo i o toj činjenici malo više razmisliti, braćo Veneti i Kroatii..."⁴¹

A krajem januara, u rubrici kulture, sveštenik R.Nikčević piše o Svetom Savi, obavještavajući javnost da će se po prvi put poslije pedeset godina u Titogradu (Podgorici) održati svenarodna proslava Savindana. To je, kako on kaže, značajno,

⁴⁰ "Pobjeda", br. 9029, 22.01.1991, "Muslimani znaju ko ih vodi", str. 4.

⁴¹ "Pobjeda", br. 9031, 24.01.1991, "Pripreme za oluju" (M.Tripković), str. 3.

budući da je narodna duša opustošena: “...Jedan od sramnih tragova te zapustjelosti jeste istrgnuće Crkve i njenog utemeljivača u našem rodu - svetitelja Save, ne samo iz duhovnog i kulturnog života nego i iz srca i svijesti ovoga naroda. Najbolje svjedočanstvo toga je činjenica što se u glavnom gradu ove naše stare države predeset godina nije slavio niti smio slaviti sveti Sava...” Uz ovaj tekst, objavljena je i nova pjesma R.Jovovića “Sveti Sava”: “... I kad smo bivali mrtvo Pleme/Jedan si među nama sanjao/ Izviiskro./ Srce ljubavi/Srce ognja/ Srce brata/ Srpsko je srce/ Daj nam ruku/ Sveta Ruko.”⁴²

U istom broju “Pobjede”, u rubrici kulture, intervju sa pjesnikom B.Vukovićem. Iako pjesnik Vuković ovdje tvrdi da pisac mora biti iznad politike, njegove kontemplacije na politička zbivanja i teme “zauzele” su najveći dio intervjua: “Kosovo je srpsko raspeće, sve mjerimo Kosovom i od Kosova, evo i dan danas, Isus je bio na Tajnoj večeri a Njegoš na Kneževoj večeri, na Tajnoj večeri govorilo se o bogu a na Kneževoj večeri o carstvu nebeskom...Revolucija koja je tekla pedeset godina, završila je u evropskoj kanalizaciji. Broz i Komunistički režim su nam ostavili takvo nešto što je mogao samo sami Sotona režirati. Ali, evo kopni sjenka diktature apsolutno ili najviše u našim prilikama usmjerene protiv Srpskog naroda, i u toj sjenci koja se lagano rastvara, opet se zameće ideja i obnova Srpskog naroda i njegove duše.” Na pitanje novinara - “Ko sramoti Crnogorce pred svijetom?”, Vuković odgovara: “I prije i poslije Njegoša, Crnogorce sramote poturice i slična nekrst, oni koji izmišljaju svog patrijarha i kojemu nemaju šta metnuti na glavu nako kakav zardali švapski šljem, oni koji lože glogovo kolje ispred Kraljevog Dvora, oni koji nemaju hrabrosti da na Mojkovcu nalože najsvetije badnjake uoči božića i da makar malo zagreju duše prađedovske, već nalažu nekakve bukove cjepanice kao da su ratnici sa Mojkovca bili izviđači, ili šumari... ili kao da su bili na “dobrovoljnoj” soc. radnoj akciji, ili kao da su pošumljavali na Božić Bojnu njivu 1916.g. A tek šta su Crnogorci - komunisti uradili i poharčili blaga, i Nemanjinog i svakog

⁴² “Pobjeda”, br. 9033, 26.01.1991, “Prvi put u Titogradu” (R.Nikčević), str. 9.

drugog, i kakvu su tragediju i grijeh i sramotu prevaljali preko Crne Gore, da ne nabrajamo, to nije za razgovor, nego za lelek.”⁴³

Krajem januara, veliko zanimanje crnogorske javnosti izazvao je film o ilegalnom naoružavanju u Hrvatskoj. U filmu se iznose podaci do kojih je došla Služba bezbjednosti JNA, i prikazuju tajni snimci (tonski i filmski) koje je ova služba napravila sa glavnim akterima ilegalnog naoružavanja u Hrvatskoj. Posebnu pažnju javnosti izazvalo je spominjanje “Crnogorca Perovića” koji sa svojim ljudima treba da dođe u pomoć paravojnim formacijama u Hrvatskoj. Novinar “Pobjede”, naravno, “zna” o kojemu je “Crnogorcu Peroviću” riječ: “... Na ovdašnju nesreću pored hrvatskih vojnih i policijskih ministara i opštinskih tajnika HZD, jedan od TV učesnika razbijanja Jugoslavije bio je i (ne)znani Perović. Obećao, kažu Crnogorac Perović svoje ljude, naravno Crnogorce u sto postotnim procentima da uđu u sastav jedinice za tihu likvidaciju i da pozvone na vrata oficira JNA. Sintagma “Crnogorac Perović” koju je izgovorio tajnik HDZ iz Virovitice budi kod ovdašnjeg stanovništva neodoljive asocijacije na nedavno vrijeme. I dok kafansko mnjenje jednom poznatom crnogorskom prezimenu dodaje, takođe, poznato crnogorsko ime, primjećeno je da se pojedini lokalni sagovornici jedne crnogorske stranke neuspješno drže za glavu očekujući da svakog trenutka budu pozvani od Crnogorca Perovića... Crnogorski narod naravno zna šta će sa svojim “Crnogorcem Perovićem” ali šta je preostalo hrvatskom narodu?”⁴⁴ Kao što se može zaključiti, novinar “Pobjede” sugeriše da je “Crnogorac Perović”, u stvari, Slavko Perović, predsjednik opozicionog Liberalnog saveza.

U istom broju “Pobjede” reagovao je “(ne)znani” Slavko Perović, izjavljujući da on nema nikakve veze sa spomenutim Perovićem. Tu je i reagovanje građana Crne Gore na “TV emisiju o namjerama hrvatskog vrhovništva”. Gotovo svi anketirani građani, nakon iskazanog iznenađenja onim što su vidjeli, misle da treba spriječiti krvoproliće, neki i da aktere filma treba odmah uhapsiti.

⁴³ Isto, “Poezija ne može bez bogova”, str. 10.

⁴⁴ “Pobjeda”, br. 9034, 27.01.1991, “Noć dugih noževa” (D.Drašković), str. 3.

Jedan student iz Ivangrada (Berana) kaže: “Od Tuđmana, Mesića i drugih čelnika HDZ ništa me ne može iznenaditi. O njima najbolje govore njihove tamne biografije. Sada sam još više ubijeđen da je narod Kninske krajine, Like i Korduna apsolutno u pravu. Zar treba dozvoliti da ih ustaše kolju kao jagnjad ?”⁴⁵

Povodom događaja u Hrvatskoj, saopštenjem se javnosti obratila i Narodna stranka: “Narodna stranka Crne Gore s dubokom zabrinutošću upozorava javnost da antisrpstvo koje je ispoljeno u Hrvatskoj ima svoje ogranke i u Crnoj Gori. Ukoliko crnogorska vlast hitno ne preduzme sve zakonske mjere protiv izgrednika uznemirenja naroda koje je evidentno, to može imati opasne posljedice.”⁴⁶ Istovremeno, društvo “Metohija” iz Bara traži “da se sudi izdajnicima”, pitajući kako je moguće da “premijer Ante Marković i vlada dozvole legalan ulazak šlepera iz Mađarske sa oružjem protiv Srba, starješina JNA, njihovih porodica i vojnika ?”⁴⁷ Istim povodom, B.Dursin iz Trebinja, poručuje: “Armijo, mi smo tvoji”.⁴⁸

Ni ovoga puta nije propuštena prilika da se aktuelni događaji iskoriste za “raport” iz “reformističkog” Bara. Ostale crnogorske opštine u kojima nije pobijedio Savez komunista (Ulcinj, Plav, Rožaje) nijesu ni ovoga puta, kao ni ranije, bile predmet posebne pažnje. Zbog nekih posebnih razloga, republička vlast se posebno bavila prilikama u Baru, nastojeći da opštinsko rukovodstvo prikaže u što negativnijem svijetlu. Evo šta je “Pobjedin” izvještač iz Bara pisao “nakon TV-šoka”: “Istina o krvavim namjerama hrvatskih vrhovnika, javnosti objelodanjena u petak uveče, stanovnike Crne Gore još drži u stanju zaprepašćenja i ogorčenja. Šok, sličan posljedicama najvećih elementarnih nepogoda, naročito je vidljiv u Baru. To je i razumljivo, ako se zna da je ovaj grad, od ustoličenja “demokratske” hrvatske vlasti, ucrtavan u karte “povjesne Hrvatske”. To je, takođe, grad u kome su osvitale parole: “HDZ”,

⁴⁵ Isto, “Više od izdaje”, str. 4.

⁴⁶ “Pobjeda”, br. 9036, 29.01.1991, “Spriječiti zlo”, str. 2.

⁴⁷ Isto, str. 2.

⁴⁸ Isto, str. 2.

“Dovde je Kroacija”, “Ubićemo Miloševića”, “Viva vero Montenegro”. Grad u kojem se nekoliko puta zavijorila “šahovnica”. Najzad, to je grad u kome je pobjedonosni pohod na izborima Savez reformskih snaga ostvario na razvijanju i njegovanju antisrpstva. Mjesto u kome je sa zapjenušanim ushićenjem dočekan Ante Marković, gdje je oduševljeno pozdravljen i gdje je pobrao mnogo glasova gospodin Slavko Perović. Da li bi sve bilo baš tako, da su “obični” birači znali sve ono što znaju od petka ? Možda bi, mada smo ipak skloniji negativnom odgovoru. Uprkos činjenici što je i prije izbora bila poznata fotografija na kojoj su gospodin Marković i gospodin Boljkovac, jedan od “glavnih glumaca” filma, u srdačnom zagrljaju. Uprkos parolama o stopostotnim Crnogorcima, izletu gospodina Perovića u Dubrovnik, gdje je poljubio “šahovnicu” i “osjećao se kao kod kuće”, ili njegovoj dobroj volji da “zelenoj partiji” pozajmi nešto Crnogoraca...”⁴⁹

⁴⁹ “Pobjeda”, br. 9036, 29.01.1991, “Hitac u glavu” (G.Vujović), str. 3.